

Prof. dr. sc. Safvet Halilović

POSLANIKOVE SUPRUGE (UMMEHATU-L-MU'MININ)

Sažetak

U islamskoj tradiciji supruge Allahovog Poslanika, s.a.v.s., imaju posebno mjesto i tretman. Po slovu Kur'ana one su umehatu-l-mu'minin (majke vjernika): Vjerovjesnik treba da bude preči vjericima nego oni sami sebi, a žene njegove su – kao majke njihove. Ve ezvadžuhu ummehatuhum... (El-Ahzab, 6)

Poslanikove supruge, nakon njegove smrti imaju i poseban tretman. Naime, njima nije dozvoljeno da se ponovo udaju. U vezi s tim postoji konsenzus, opća saglasnost svih islamskih učenjaka.

Bez dvojbe, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije se opredjeljivao za višeženstvo radi zadovoljena strasti. One, pak, koji prigovaraju da je to učinio zbog zadovoljenja tjelesnih potreba uputno je podsjetiti na sljedeće historijski neosporne činjenice:

Prvo: Poslanik, s.a.v.s., je mogao sebi za supruge birati najljepše mlade djevojke i na taj način postići veliki tjelesni užitak. Međutim, on nije tako postupao: jedina djevojka koju je oženio bila je Aiša, r.a., sve ostale bile su žene koje su ranije bile udavane i većina ih je bila u srednjoj životnoj dobi. To, bez sumnje, ukazuje da je zadovoljenje tjelesnih potreba u Poslanikovom životu bilo sporedno, dok je ispunjenje visokih moralnih zahtjeva bilo primarno. Na taj način Poslanik, s.a.v.s., je potvrdio najviše ljudske vrijednosti. U to se možemo uvjeriti uvidom u posebne razloge u vezi sa svakom suprugom, ono što ga je opredjeljivalo za brak s njom. Očito je da nikad nije bilo presudno postizanje tjelesnog užitka.

Drugo: Poznato je da je Muhammed, s.a.v.s., proveo djetinjstvo i mladalačko doba u Mekki, živeći časnim i neporočnim životom. U tome su saglasni i muslimanski i nemuslimanski znanstveni krugovi. Još tada su ga krasile visokomoralne osobine i bio je poznat po nadimcima Es-Sadik (Onaj koji uvijek istinu

govori) i *El-Emin (Povjerljivi)*. Poslanikovi biografi zabilježili su da je on, u vremenu kada se mekanska omladina odavala vinu, kocki i ženama, bio daleko od tih poroka.

Treće: Poslanik, s.a.v.s., u braku s jednom ženom proveo je veći dio svoga života, od dvadeset pete do pedesete godine. Dvadeset i pet godina je proveo u braku sa hazreti Hatidžom, koja je od njega bila starija petnaest godina. Tek nakon njene smrti, kada je zagazio u šestu deceniju života on se opredijelio da ima više žena.

Navedene činjenice, koje su zabilježene u relevantnoj historijskoj literaturi, nedvojbeno ukazuju je da Poslanikovo višeženstvo imalo mnogo dublji smisao od pukog fizičkog zadovoljenja.

Ovaj rad, u kratkim crtama, govori o suprugama posljednjeg Allahovog Poslanika koje imaju status umm-l-mu'minin (majka vjernika) kao i razlozima zbog kojih se Poslanik, s.a.v.s., ženio više puta.

Uvod

Pouzdana se zna da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon smrti, ostavio devet supruge. Jedna od Poslanikovih posebnosti i privilegija bilo je i to što je njemu, za razliku od drugih muškaraca, bilo dozvoljeno da istovremeno u braku bude s više od četiri žene.¹

Postoji više razloga zbog kojih se Poslanik, s.a.v.s., opredjeljivao da ima veći broj supruge. Islamski učenjaci navode četiri važna znamenja u Poslanikovim, s.a.v.s., brakovima: a) podučavanje islamu, b) ustanovljenje određenih šerijatskih propisa, c) društveni razlozi i d) politički motivi.²

Prije negoli se osvrnemo na svaki od navedenih razloga, potrebno je istaći da Poslanikovo višeženstvo treba razumijevati i u historijskom kontekstu. Naime, treba znati da islam nije prvi dopustio višeženstvo, nego je ono bilo prisutno kod gotovo svih drevnih naroda: Atinjana, starih Kineza, Indijaca, Babilonaca, Sumera i Egipćana. Većina tih naroda nije čak ni ograničavala višeženstvo. U jednom kineskom zakonu pisalo je da jedan

---

¹ Vidjeti: Muhammed Rewwas Qal'ahdži, *Ličnost posljednjeg Allahovog Poslanika*, Sarajevo-Zenica, 2006., str. 147.

² Vidjeti: Muhammed 'Ali es-Sabuni, *Tefsiru ajati-l-ahkam*, Daru-s-Sabuni, bez mjesta i godine izdanja, II, str. 318-326. Također, usporediti: prof. dr. Hamid Tahir, *Islam između istine i optužbe*, Sarajevo, 2004., str. 50-53.

muškarac može imati stotinu trideset žena. Jedan kineski car imao je više hiljada žena!³

Židovska vjera je, također, dopuštala da muškarac ima neograničen broj žena. Svi poslanici spomenuti u Tori (Tevratu) imali su više supruga. U Tori se navodi da je Sulejman, a.s., imao sedam stotina supruga, slobodnih žena, i tri stotine robinja. U kršćanstvu, također, ne postoje izričiti tekstovi koji zabranjuju višeženstvo. Štaviše, historijski je dokazano da su se stari kršćani ženili sa više žena, a i neki crkveni velikodostojnici imali su više od jedne supruge.⁴

Zbog toga ne treba da iznenađuje činjenica što i u islamu postoji ideja višeženstva. U islamu ono je ograničeno na maksimalno četiri supruge, i to se, naravno, odnosi na one koji ispunjavaju propisane uvjete. Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., bilo je dozvoljeno da u braku ima više od četiri supruge, i to je jedna od njegovih privilegija i posebnosti. Također, za svaku od njegovih ženidbi postoje krupni razlozi.

Razlozi Poslanikovog višeženstva

Već je spominjano da postoje četiri važna razloga zbog kojih je Poslanik, s.a.v.s., sklapao brakove, a to su:

- a) podučavanje islamu,
- b) ustanovljenje određenih šerijatskih propisa,
- c) društveni razlozi,
- d) politički motivi.

Ukratko ćemo se osvrnuti na svaki od spomenutih razloga Poslanikovog, s.a.v.s., višeženstva.

a) Podučavanje islamu. Jedan od temeljnih ciljeva Poslanikovog višeženstva bio je obezbjeđivanje kvalitetnih učiteljica koje će podučavati muslimanke propisima islama. Islamsko društvo bilo je u nastanku i Poslanikove, s.a.v.s., supruge imale su veoma važnu ulogu na planu podučavanja ženske populacije islamu. Poslaniku, s.a.v.s., bile su potrebne žene koje uspješno mogu širiti krug pozivanja i poučavanja islamskim propisima među ženama, pogotovo zato što se često radilo o

---

³ Vidjeti: dr. Mustafa es-Siba'i, *Žena između šerijatskog i svjetovnog prava*, Zenica, 2004., str. 68.

⁴ Ibid., str. 68-69.

propisima koji se tiču isključivo žena i što muškarac osjeća stid kad o tome treba govoriti ženama.

Poznato je da je kultura islamskog porodičnog i bračnog života prožeta brojnim šerijatskim propisima kao što su: intimni odnosi supružnika, propisi o menstruaciji (*hajz*) i postporođajnom čišćenju (*nifas*), kupanje bračnih partnera poslije spolnog akta, propisi o čistoći žene itd. Također, poznato je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio osoba sa veoma izraženim stidom. U hadiskim djelima navodi se "da je Poslanikov stid bio veći od stida djevice koja se skriva u svojim odajama".

Zato je razumljivo da on nije mogao izravno odgovarati na sva pitanja drugih žena u vezi s bračnim i intimnim odnosima supružnika. Ponekad su njegovi odgovori bili metaforičke naravi, a često su njegove supruge drugim ženama, na izravan način, prenosile šerijatske propise u vezi s porodičnim i bračnim životom. Klasična islamska literatura puna je predaja koje govore o tome. Tako npr. Buharija i Muslim u svojim *Sahihima* prenose od Aiše, r.a., da je jedna ensarijka pitala Vjerovjesnika, s.a.v.s., o kupanju nakon menstruacije. Upućujući je kako će postupiti, on joj je rekao: "Uzmi komad mošusa i njime se obriši." Ona ga je pitala: "Kako ću se njime obrisati?" On je odgovorio: "Obriši se." Ona je ponovo pitala: "Kako ću se njime obrisati?" On je uzvratio: "Neka je Allah slavljen, obriši se njime." Aiša dalje kazuje: "Ja sam je privukla k sebi i rekla joj: 'Obriši se tako da otkloniš tragove krvi.'"⁵

Hadiska literatura puna je sličnih primjera gdje se Poslanikove supruge pojavljuju kao učiteljice i odgajateljice kasnijih islamskih naraštaja. To naročito dolazi do izražaja kada je u pitanju Poslanikova supruga hazreti Aiša, r.a., kojom se Poslanik oženio dok je bila veoma mlada. Zahvaljujući toj činjenici ona je odgojena pod Poslanikovim nadzorom i naučila je propise o vjeri direktno od njega. Nakon Poslanikove smrti živjela je još gotovo pola stoljeća, podučavajući, cijelo to vrijeme mnoge propisima islama.

b) Ustanovljenje određenih šerijatskih propisa navodi se kao drugi razlog Poslanikovog vižeženstva. Poznato je, npr., da su predislamski Arapi imali običaj posinjavanja (*tebenni*). Po tom

---

⁵ El-Buhari, *Fi-l-hajd, Gaslu-l-mehid*; Muslim, *Fi-l-hajd, Istihbab isti'mali-l-mugtesile firsaten min misk*.

običaju dijete koje bi se posinilo pripisivalo se se onome ko ga je posinio iako on nije njegov otac.

U islamskom pravu (šerijatu) institucija posinjavanja je ukinuta. Naravno, šerijat je preporučio da se vodi briga o siročadi i nezbrinutoj djeci, ali nije dozvolio potpuno usvajanje gdje dolazi i do promjene imena na način da se usvojeno dijete pripisuje onome ko ga je usvojio.

U sirama se navodi da je Muhammed, s.a.v.s., prije poslanstva posinio Zejda ibn Harisea, kojeg je dobio kao roba od svoje supruge hazreti Hatidže. S obzirom da su Poslaniku umirala muška djeca, on je posinio Zejda, kojeg su počeli zvati: Zejd ibn Muhammed, Zejd sin Muhammedov. U to vrijeme vladao je običaj da ukoliko posinak razvjenča svoju ženu, onda onome ko ga je posinio nije bilo dozvoljeno da se tom ženom oženi. Taj običaj je dokinut i Poslanik se oženio Zejnebom bint Džahš. Ona je prethodno bila udata za njegovog posinka Zejda, ali taj brak nije uspio i okončan je razvodom. O tome govori i Kur'an časni u 37. ajetu suri *El-Ahzab*: *A kad ti reče onome kome je Allah milost darovao, a kome si i ti dobro učinio: "Zadrži ženu svoju i boj se Allaha!" - u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš. I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu – kako Allah odredi, onako treba da bude.*

Korisno je napomenuti da je od ashaba, drugova Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jedino Zejd ibn Harise, r.a., po imenu spomenut u Kur'anu časnom, što je evidentno iz prethodnog ajeta sure *El-Ahzab*.

c) Društveni razlozi navode se u literaturi kao treći razlog Poslanikovog višeženstva. Naime, poznato je da islam posvećuje veliku pažnju instituciji braka, jer se putem braka ustanovljavaju i učvršćuju prisne ljudske veze, odnosi i prijateljstva.⁶

Zbog tih razloga Poslanik, s.a.v.s., se oženio Aišom, koja je bila kćerka njegovog vjernog prijatelja i životnog saputnika Ebu Bekra, r.a. Tim brakom dodatno je učvršćena veza između Ebu Bekra i Poslanika, s.a.v.s., jer su nakon tog braka oni bili i tazbinski vezani.

---

⁶ Enes Karić, *Muhammed, a.s., važniji aspekti ljudskog posvjedočavanja njegova života i djela*, pogovor bosanskom izdanju Ibn Hišamove *Sire* (Poslanikov životopis), Bemust, Sarajevo, 1998., str., 317.

Takvu vezu Poslanik, s.a.v.s., je ostvario i sa znamenitim Omerom ibnu-l-Hattabom, nakon što se oženio njegovom kćerkom Hafsom, r.a. Nakon pogibije njenog supruga Poslanik ju je stavio pod svoju zaštitu i tako povećao bliskost sa Omerom, r.a.

Potrebno je istaći da u društvene razloge Poslanikovog višeženstva spada i njegovo nastojanje da zbrine što veći broj žena koje su ostajale nezbrinute kao hudovice. To je evidentno i u slučaju njegove ženidbe Zejnebom bint Huzejme, čiji jemuž Abdullah ibn Džahš pao kao šehid u Bici na Uhudu. Zejnebu je trebalo zbrinuti i to je Poslanik, s.a.v.s., i učinio.

Isti je slučaj i sa njegovom ženidbom Ummu Seleme, koja je ostala hudovica nakon smrti svoga muža Ebu Seleme. U sirama se navodi da je ona imala i malu djecu, pa je brigu o njima preuzeo Allahov Poslanik, s.a.v.s.

d) Politički motivi. U razlozima Poslanikovog višeženstva evidentni su i politički motivi. Štaviše, ti motivi su veoma važni. Poslanik, s.a.v.s., bio je na čelu novonastale države u Medini i morao je razmišljati i kao političar. Kao primjer može poslužiti njegova ženidba Džuvejrijom bintu-l-Haris koja je bila kćerka jednog plemenskog poglavara. Poslaniku, s.a.v.s., je pripala u sklopu ratnog plijena zadobijenog od plemena Benu-l-Mustalik. Budući da je bio veoma obziran prema onima koje je zapalo poniženje nakon časti, Poslanik, s.a.v.s., njom se oženio da je poštedi mogućnosti da je neko uzme kao sluškinju, a i s očekivanjem da će puštanjem zarobljenika pridobiti srca pripadnika plemena Benu-l-Mustalik. Muslimani su zarobljenike tog plemena oslobodili nazvavši ih tazbinom Allahovog Poslanika. Pripadnici plemena su, nakon toga, redom primili islam.

Slično je i u slučaju njegove ženidbe Safijjom bint Hujejj, kćerkom poglavara jevrejskog plemena Benu-n-Nedir. Tim ženidbama Poslanik je nastojao smanjiti neprijateljstvo između muslimana i sljedbenika Knjige. Također, ženidbom Ummi Habibe, kćerke mekkanskog prvaka Ebu Sufjana, Poslanik, s.a.v.s., je želio ostvariti bolje odnose sa Mekkelijama i pridobiti ih za islam.

* * *

Na osnovu iznesenog, jasno je da se Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije opredijelio za višeženstvo zbog zadovoljenja strasti. One, pak, koji prigovaraju da je to učinio zbog zadovoljenja

tjelesnih potreba uputno je podsjetiti na sljedeće, historijski neosporne činjenice:

Prvo, Poslanik, s.a.v.s., je mogao sebi za suprugu birati najljepše mlade djevojke i na taj način postići veliki tjelesni užitak. Međutim, on nije tako postupao: jedina djevojka koju je oženio bila je Aiša, r.a., sve ostale su bile žene koje su ranije bile udavane i većina ih je bila u godinama. To, bez sumnje, ukazuje da je zadovoljenje tjelesnih potreba u Poslanikovom životu bilo sporedno, dok je ispunjenje visokih moralnih zahtjeva bilo primarno. Na taj način Poslanik, s.a.v.s., je potvrdio najviše ljudske vrijednosti. U to se može uvjeriti uvidom u posebne razloge u vezi sa svakom suprugom i onim što ga je opredjeljivalo za brak s njom. Očito je da nikad nije bilo presudno postizanje tjelesnog užitka.

Drugo, poznato je da je Muhammed, s.a.v.s., proveo djetinjstvo i mladalačko doba u Mekki, živeći časnim i neporočnim životom. U tome su saglasni i muslimanski i nemuslimanski znanstveni krugovi. Još tada su ga krasile visokomoralne osobine i bio je poznat po nadimcima *Es-Sadik* (Onaj koji uvijek istinu govori) i *El-Emin* (Povjerljivi). Poslanikovi biografi zabilježili su da je on, u vremenu kada se mekkanska omladina odavala vinu, kocki i ženama bio daleko od tih poroka.

Treće, Poslanik, s.a.v.s., je u braku s jednom ženom proveo veći dio svoga života, od dvadeset pete do pedesete godine. Dvadeset i pet godina proveo je u braku s hazreti Hatidžom, koja je od njega bila starija petnaest godina. Tek nakon njene smrti, kada je zagazio u šestu deceniju života, imao je više žena. Za svaku njegovu ženidbu postoje krupni razlozi. Radi boljeg uvida u razloge Poslanikovog vižeženstva, navest ćemo, ukratko, okolnosti svake njegove ženidbe.

Majke vjernika (*Ummehatu-l-mu'minin*)

Ibn Hišam, jedan od najranijih Poslanikovih biografa, bilježi da je ukupan broj žena koje je oženio Allahov Poslanik bio trinaest.⁷ Sa dvije žene nije imao spolni kontakt, tako da one nemaju status *majke vjernika (ummu-l-mu'minin)*.⁸ Dvije žene su

---

⁷ Vidjeti: Ibn Hišam, *Poslanikov životopis*, str. 281.

⁸ Ibn Hišam navodi imena žena s kojima nije imao spolni odnos pa kaže: "To su Esmā bint en-Nu'mān el-Kindijja, kod koje je, kad ju je oženio primijetio da boluje od lepre, pa ju je otpremio i vratio njenima; i 'Umra bint Jezid el-Kilabijja. Ona je netom bila izašla iz nevjerstva i kad je dovedena pred Božijeg Poslanika,

umrle za negova života a te su: Hatidža bint Huvejlid i Zejneb bint Huzejme, poznata kao *Ummu-l-mesakin* (Zaštitnica siromaha). Iza sebe je, dakle, ostavio devet supruga, a njih ukupno jedanaest imalo je status *majke vjernika*. U nastavku iznosimo ukratko osnovne biografske podatke o suprugama Allahovog poslanika, s.a.v.s.

1. Hatidža bint Huvejlid je prva Poslanikova supruga. Prije braka s Poslanikom, s.a.v.s., udavala se dva puta. U vrijeme kad se njom oženio Allahov Poslanik bila je navršila četrdeset godina, a Poslanik, s.a.v.s., nije imao više od dvadeset i pet. To uvjerljivo govori da Poslanikov, s.a.v.s., motiv u sklapanju braka s Hatidžom nije bio samo tjelesni užitak, već i nešto drugo, kao što su njena čast i posvjedočena bistrina uma. Ona je Poslaniku rodila svu djecu, izuzev Ibrahima.⁹

U međusobnoj ljubavi, slozi, razumijevanju i pomaganju, Poslanik je proveo sa hazreti Hatidžom najljepše dane svoga života. Zbog izvanrednih osobina koje su krasile hazreti Hatidžu, radijellahu 'anha, kao suprugu i majku, te njene velike pažnje prema Muhammedu, s.a.v.s., ona je uživala posebnu Poslanikovu ljubav i poštovanje. Ljubav prema njoj Poslanik je ispoljavao cijelog života, čak i nakon njene smrti (desete godine po poslanstvu).

U predajama koje su zabilježene u relevantnim hadiskim djelima navodi se da je Poslanik, a.s., često spominjao hazreti Hatidžu. Poznati hadiski autoritet imam Ibn Abdu-l-Berr, kaže: "Preneseno je u više predaja da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Hatidža, Džibril (melek koji dostavlja Objavu od Allaha Uzvišenog poslanicima) šalje ti selame', a u nekim predajama se kaže:

---

zatražila je od Allaha da je zaštiti od njega, našta je Poslanik rekao: 'Nedokučivo je ono što se štiti Allahom!', i vratio je njenima." Vidjeti: Ibn Hišam, nav. djelo, str. 284. U islamskoj literaturi ta žena je, inače, poznata kao *El-Muste'iza* (Ona koja je tražila utočište kod Allaha od Njegovog Poslanika).

⁹ Poslanik, s.a.v.s., je imao sedmero djece: tri sina (Kasim, Abdullah, koji je imao nadimke Tahir i Tajjib, i Ibrahim) i četiri kćeri (Zejneb, Rukajja, Ummu Kulsum i Fatima). Svu djecu, izuzev Ibrahima, rodila je hazreti Hatidža, r.a. Kao i svaki drugi detalj u vezi s njegovim životom i djelom, i djeca posljednjeg Božijeg Poslanika, s.a.v.s., bila su tema istraživanja islamskih učenjaka. Opširnije o tome vidjeti: Se'id Harun 'Ašur, *Nisa'u-n-nebiji, sijerun ve kadaja*, Mektebetu-l-adab, Kairo, 1996.; Ibn Hadžer el-'Askalani, *El-Isabe fi temjizi-s-sahabe* (zajedno sa djelom *El-Isti'ab fi ma'rifeti-l-ashab* od Ibn Abdu-l-Berra, koje je štampano na njegovim marginama), Daru-l-kitabi-l-'arebi, Bejrut, bez godine izdanja; Muhammed Muveffek Sulejme, *Kćerke Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*, Novi Pazar, 2004.

'Muhammede, prenesi selam Hatidži od njenog Gospodara (tj. od Allaha, dž.š.)!'"¹⁰

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Četiri najbolje žene na dunjaluku su: Merjem bint (kći) 'Imran, (Asija) Bint Muzahim - žena Fir'avnova, Hatidža bint Huvejlid i Fatima bint Muhammed.""¹¹

El-Buhari i Muslim bilježe predaju u kojoj se navodi da je jednom prilikom melek Džibril došao Poslaniku, s.a.v.s., i tražio od njega da Hatidži prenese selame od Allaha Uzvišenog i da je obraduje dvorcem koji je za nju pripremljen u Džennetu."¹²

Riječi posebne hvale kojima je Poslanik, s.a.v.s., iskazivao svoju ljubav i poštovanje prema hazreti Hatidži izazivale su ljubomoru ostalih njegovih supruga. O tome hazreti Aiša, r.a., priča: "Nisam ni prema kome osjećala toliku ljubomoru kao prema Hatidži, iako nisam živjela s njom. Razlog je bilo to što je Poslanik, s.a.v.s., mnogo spominjao Hatidžu. Štaviše, on je nekada znao zaklati ovcu pa je podijeliti Hatidžinim prijateljicama.""¹³

U jednoj drugoj predaji navodi se da je Aiša, r.a., rekla: "Kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenuo Hatidžu, on bi je mnogo hvalio. Jednoga dana sam osjetila veliku ljubomoru, pa sam rekla. 'Koliko li samo spominješ tu krezubu staricu! Allah ti je dao bolje od nje!' 'Ne!' - odgovorio je Poslanik – 'Allah mi nije dao ženu bolju od nje! Ona mi je povjerovala onda kada mnogi nisu htjeli da vjeruju; ona je potvrdila da govorim istinu onda kada su me mnogi u laž utjerivali; ona me je pomagala svojim imetkom u vremenu kada su to drugi odbili; Allah mi je s njom podario djecu a nije s drugim ženama!'"¹⁴

Hazreti Hatidža, r.a., umrla je u ramazanu desete godine po poslanstvu, ubrzo nakon prekida mušričkog bojkota muslimana. To se desilo tri godine prije hidžre u Medinu. Zbog težine tog događaja Poslanik je tu godinu nazvao '*Amu-l-huzn* (Godina žalosti). Hazreti Hatidžu su ogasulile Ummu Ejmen, Poslanikova robinja koju je

---

¹⁰ Vidjeti: Se'id Harun 'Ašur, *Nisa'u-n-nebiji, sijerun ve kadaja*, str. 31.

¹¹ Prenose: Et-Tirmizi u *Sunenu*, hadis br. 3.878; Muslim u *Sahihu*, poglavlje o vrlinama hazreti Hatidže.

¹² Vidjeti: El-Buharijev i Muslimov *Sahih*, poglavlje o vrlinama hazreti Hatidže. Također, vidjeti. Et-Timizi, *Sunen*, hadis br. 3.876.

¹³ Hadis bilježi Et-Tirmizi u *Sunenu*, br. 3.875, u poglavlju o vrlinama hazreti Hatidže. Vidjeti: Et-Tirmizi, *Sunen*, Daru-l-hadis, Kairo, V, str. 702.

¹⁴ Hadis bilježi imam Ahmed ibn Hanbel u *Musnedu*.

naslijedio od oca¹⁵ i Ummu-l-Fadl, žena Poslanikovog amidže Abbasa. U kabur ju je spustio lično Allahov Poslanik, s.a.v.s., bez klanjanja džezaza-namaza koji u to vrijeme još nije bio propisan. Ukopana je na brdu El-Hadžun, iznad Mekke.¹⁶

2. Sevda bint Zem'a je druga Poslanikova supruga. Poslanik se njom oženio u ševvalu, desete godine po poslanstvu. Prije braka s Poslanikom, s.a.v.s., bila je udata za Sekrana ibn 'Amra. Muž joj je umro kad se vratio iz iseljeničtva u Abesiniju tako da je ostala bez skrbnika. To je značilo da se mora vratiti svom rodu gdje bi bila izložena maltretiranjima i iskušenjima zbog svoje vjere ili, pak, kao hudovica, biti na teret društvu. Postojala je i treća mogućnost a to je da se uda za nekog ko nije iz njenog društvenog staleža što, također, nije odgovaralo. Poslanik, s.a.v.s., je s njom sklopio brak i na taj način, sklanjajući je kod sebe, zaštitio njenu vjeru i čast.

3. Aiša, Ebu Bekrova kćerka, bila je jedina supruga koju je Poslanik oženio kao djevicu. Sve ostale su ranije bile u braku pa su im muževi umrli ili poginuli. Brak s Aišom Poslaniku nije bio u pomisli jer je ona bila veoma mlada. Međutim, jednom prilikom, nakon Hatidžine smrti, došla je Havla bint Hakim, supruga Osmana ibn Maz'una, i upitala: "Allahov Poslaniče, da li bi se ti oženio?" Poslanik je upitao: "S kojom?" Ona mu je odgovorila: "Želiš li djevojku koja nije bila udavana (*bikr*), ili želiš ženu koja je ranije bila u braku (*sejjib*)?" On je pitao: "Ko je djevojka?" Odgovorila je: "Aiša - kćerka tebi najdražeg Allahovog stvorenja (misli na Ebu Bekra)." Nakon toga, pitao je: "A ko je žena koja je bila u braku?" "Sevda bint Zem'a", odgovorila je. Poslanik joj je tada rekao da ide i zaprosi ih za njega.¹⁷

Nakon toga, Poslanik, s.a.v.s., je počeo Aišu sanjati. Aiša u vezi s tim kazuje da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Tri puta si mi se u snu pojavljivala. Nakon toga, melek mi te je kradom doveo u odjeći od svile i rekao mi: 'Ovo ti je supruga.' Kad sam ti otkrio lice i vidio da si to ti, rekao sam: 'Kad je od Allaha, nek' bude tako.'"¹⁸

---

¹⁵ Njeno ime je Bereka a Ummu Ejmen je njen nadimak. U nekim sirama navodi se da je ona odgojila Poslanika, s.a.v.s., nakon smrti njegove majke Amine. Na dan vjenčanja s Hatidžom, Poslanik je oslobodio Bereku, koju su potom udali za jednog čovjeka u Jesrib. Iz tog braka je rođen Ejmen po kojem je ona nazvana Ummu Ejmen – Ejmenova majka.

¹⁶ Vidjeti: Se'id Harun 'Ašur, nav. djelo, str. 30.

¹⁷ Predaju prenosi Ahmed u *Musnedu*.

¹⁸ Prenose El-Buhari i Muslim u *Sahihima*, *Fi fedaili-s-sahabe*, *Fadl 'Aiša*.

Navedena predaja jasno govori da je Poslanik, s.a.v.s., Aišu oženio po Objavi, tj. to mu je bilo naređeno. Zbog toga je njena udaja specifična: Poslanik ju je oženio kao djevojčicu, uz pristanak njenog oca Ebu Bekra. To se desilo u ševvalu, jedanaeste godine po poslanstvu, ili godinu dana nakon ženidbe Sevdom, dakle, dvije godine i pet mjeseci prije Hidžre. S ozirom da je Aiša tada nije bila šerijatski punoljetna, ona je ostala u kući svoga oca. Nakon što je postala *baliga* (punoljetna), došla je u Poslanikovu kuću. To se desilo u ševvalu, sedam mjeseci nakon Hidžre, u Medini, kada je izgrađena Poslanikova džamija. Za Aišu, r.a., mnogi učenjaci kažu da je bila najučenija žena u području fikha, poznavanja šerijatskih propisa, i uopće da je bila naobrazovanija muslimanka.¹⁹

U vezi s Poslanikovom ženidbom hazreti Aišom, koja je u vrijeme udaje bila veoma mlada, neprijatelji islama su tokom povijesti iznosili brojne primjedbe i napade na islam i Poslanika, s.a.v.s. Ti napadi traju sve do današnjih dana, a i mi smo svjedoci objavljivanja blasfemičnih karikatura u nekim zapadnim medijima. U vezi s tim, smatramo bitnim ukazati na sljedeće činjenice:

Prvo, udaju mladih osoba u tom vremenu treba posmatrati u kontekstu tadašnjeg historijskog i kulturnog miljea. Naime, ženidba mladim djevojkama bila je u tom vremenu sasvim uobičajena, tako da se na to niko nije obazirao, pa čak ni Poslanikovi najljući neprijatelji. Poznato je da su Poslanikovi neprijatelji iz reda arapskih mušrika (idolopoklonika) iznosili razne prigovore Poslaniku, s.a.v.s. Oni su se, zapravo, koristili svakom mogućom prilikom da napadnu Poslanika, s.a.v.s., i da mu nešto prigovore. Biografska literatura je puna brojnih prigovora koje su Poslaniku, s.a.v.s., iznosili arapski i drugi neprijatelji. Međutim, nije zabilježeno da mu je neko u tom vremenu prigovorio zbog toga što se oženio djevicom Aišom. To je, za to vrijeme, bila sasvim normalna pojava. To je veoma bitna činjenica koju treba imati u vidu kada se govori o Poslanikovoј ženidbi Aišom, r.a. Dakle, potrebno je uzeti u obzir kulturni i historijski kontekst prilikom razumijevanja tog događaja iz života Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji s današnje tačke gledišta može biti pogrešno i, nažalost, često zlonamjerno protumačen.

Drugo, potrebno istaći da Aiša, r.a., iako je u vrijeme udaje bila veoma mlada, bila šerijatski punoljetna. Razlog zbog kojeg Aiša, r.a., nije odmah došla u Poslanikovu kuću je to što, po

---

¹⁹ Vidjeti: El-Mubarekfuri, *Zapečaćeni džennetski napitak*, str., 431.

šerijatskim propisima, nije dozvoljeno živjeti bračni život sa ženom koja nije punoljetna (*baliga*), tj. u koje nije počeo menstrualni proces. Po islamskim propisima punoljetnost muškarca vezuje se za prvu poluciju a punoljetnost žene za prvu menstruaciju. Dakle, Aiša je, prilikom stupanja u bračni život s Poslanikom, bila (šerijatski) punoljetna.

Treće, Poslanikova ženidba hazreti Aišom kao veoma mladom djevojkom imala je, između ostalog, za cilj da Aiša uz Poslanika, s.a.v.s., provede svoje mladalačko doba i da za se to vrijeme odgoji i obrazuje pod ličnim Poslanikovim nadzorom i na taj način stasa u vrsnu učiteljicu i odgajateljicu, koja će kasnije, gotovo pola stoljeća, podučavati i odgajati brojne naraštaje. U relevantnoj historijskoj literaturi se navodi da je Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret jedanaeste godine po Hidžri²⁰ a hazreti Aiša je umrla 57. godine po Hidžri. Dakle, ona je nakon Poslanika živjela još skoro pola stoljeća a cijelo to vrijeme bila je aktivno uključena u edukaciji novih naraštaja koji su širili misiju islama. Veliki biograf i historičar Ibn Hadžer el-'Askalani u svom kapitalnom djelu *Takribu-t-Tehzib*, u biografiji hazreti Aiše, r.a., kaže da je "ona bila najupućenija žena u području fikha – poznavanja šerijatskopравnih propisa i, općenito, razumijevanja vjere."²¹ Ta činjenica je, također, veoma bitna ukoliko se želi pravilno razumijeti zašto se Poslanik, s.a.v.s., oženio hazreti Aišom tako mladom.

4. Hafsa, kćerka Omera ibnu-l-Hattaba je prije braka s Poslanikom bila udata za Hunejsa ibn Huzafu es-Sehmija. Nakon njegove smrti Omer je ponudio da se njom oženi Osman ibn 'Affan. Osman se učtivo izvinio pa ju je ponudio Ebu Bekru. Pošto Ebu Bekr nije dao nikakav odgovor, Omer je otišao i požalio se Allahovom Poslaniku. Poslanik, s.a.v.s., se njom oženio kako bi njenog oca poštedio brige u vezi s njenom udajom i da Omeru iz srca izbriše utisak kako njegovu kćerku niko ne želi. Poslanik se njom oženio treće godine po Hidžri.

PT²⁰ TP Poslanik, s.a.v.s., je na ahiret preselio u ponedjeljak, pred podne, 12. rebi'u-l-evvela 11. godine po Hidžri, tj. 8. juna 632. godine po gregorijanskom kalendaru. Vidjeti: Safvet Halilović, *Sira – Životopis posljednjeg Allahovog Poslanika*, Zenica-Novı Pazar, 2007., str. 269.

PT²¹ TP Vidjeti: Ibn Hadžer el-'Askalani, *Takribu-t-Tehzib*, Darul-l-kutubi-l-'ilmijje, Bejrut, 1993., II, str. 651. Ibn Hadžerov iskaz na arapskom glasi: „Kanet efkahu-n-nisa' mutlekan.“

5. Zejneb bint Huzejme, poznata je po nadimku *Ummu-l-mesakin* (Majka siromaha), zbog velike brige prema siročadi i siromasima. Poslanik, s.a.v.s., se njom oženio iz poštovanja prema njoj i njenom radu za opće dobro. Prije braka s Poslanikom bila je udata za 'Ubejdu ibnu-l-Harisa, koji je poginuo kao šehid na Uhudu. Poslanik ju je oženio četvrte godine po Hidžri, a njoj je tada bilo oko šezdeset godina. Ubrzo, dva ili tri mjeseca nakon udaje za Poslanika, ona je umrla.

6. Ummu Seleme el-Mahzumije²² je prije braka s Poslanikom, s.a.v.s., bila udata za Ebu Selemu ibn Abduleseda. Bila je žena u zrelih godinama, s nejakom djecom. Muž joj je podlegao ranama zadobijenim u Bici na Uhudu. Ummu Seleme je za mužem iskreno žalila. Prosilo ju je više ljudi, među njima i Ebu Bekr, r.a. Ponude za brak ona nije prihvatila, vjerovatno zbog zabrinutosti za djecu i predanosti svojoj žalosti. Poslanik, s.a.v.s., se na nju sažalio i oženio se njom uz obećanje da će brinuti o njenoj djeci. To se desilo u ševvalu, četvrte godine po Hidžri.

7. Zejneb bint Džahš bila je Poslanikova tetična po ocu. Poslanik, s.a.v.s., bio ju je udao za svoga posinka Zejd ibn Harisea. Kasnije je Allah, dž.š., ukinuo običaj posinjavanja i ono što je iz toga proizlazilo. Brak između Zejda i Zejnebe nije bio uspješan i okončan je razvodom. Allah, dž.š., je zapovjedio Poslaniku, s.a.v.s., da se oženi Zejnebom, koja je bila udata za njegovog posinka i da tako praktično potvrdi ukidanje običaja u vezi s posinjavanjem. O tome se u Kur'anu kaže: *I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu. Kako Allah odredi, onako treba da bude (Al-Ahzab, 37)*. Poslanikova ženidba Zejnebom bila je u zu-l-ka'deu, pete godine po Hidžri.

8. Džuvejrija bintu-l-Haris bila je kćerka plemenskog poglavara. Poslaniku, s.a.v.s., je pripala u sklopu ratnog plijena zadobijenog od plemena Benu el-Mustalik, prilikom vojnog pohoda na to pleme, u mjesecu ša'banu šeste godine po Hidžri. Budući da je Poslanik, s.a.v.s., bio veoma obziran prema onima koje je zapalo poniženje nakon života u kojem su uživali ugled i čast, on se njom

---

²² Njeno ime je Hind bint Ebu Umejje, iako je više poznata u islamskoj literaturi po svom nadimku Ummu Seleme (Selemina majka). Taj nadimak joj je ostao i nakon udaje za Poslanika, s.a.v.s.

ubrzo i oženio. Na taj način ona je pošteđena mogućnosti da je neko uzme kao sluškinju, a to je imalo i drugi efekat: muslimani su zarobljenike plemena Benu-l-Mustalik oslobodili, nazvavši ih tazbinom Allahovog Poslanika. Pripadnici plemena su, nakon toga, redom primili islam. Na taj način je Poslanikova ženidba Džuvejrijom bila veoma blagodarna.

9. Ummu Habiba Remla bint Ebu Sufjan, Ebu Sufjanova kćerka. Ona je bila supruga 'Ubejdullaha ibn Džahša el-Esedija. Rano je, zajedno s mužem, prešla na islam i razišla se sa svojom porodicom. Potom je s mužem učinila hidžru u Abesiniju. Međutim, nakon kraćeg boravka u Abesiniji, njen muž je prešao na kršćanstvo i ubrzo umro. Nakon toga Remla je u iseljeništvu ostala usamljena. Kad je Poslanik, s.a.v.s., za to saznao, poslao je kralju Nedžašiju dopis u kojem ga je, nakon što je on primio islam, opunomoćio da sklopi brak između Remle i njega, što je Nedžaši i učinio. Tom prilikom, Nedžaši je isplatio Remli mehr (vjenčani dar) od četiri stotine zlatnih dinara. Ummu Habiba se, zbog toga, smatra Poslanikovom suprugom koja je imala najveći mehr. Poslanik se njom oženio da je izbavi iz usamljenosti i da, na taj način, uspostavi vezu s njenim ocem Ebu Sufjanom, vodećim mekkanskim prvakom.

10. Safijja bint Hujejj ibn Ahtab, kćerka poglavara plemena Benu-n-Nedir, bila je dio ratnog plijena iz pohoda na Hajber. Kad se obrela kod Dihjea al-Kelbija, on je Poslaniku, s.a.v.s., kazao: "Ona je plemenska princeza i ljepotica. Ne bi trebalo da pripadne nikom drugom nego tebi." Pošto je Poslanik, s.a.v.s., bio obziran prema onima koji su imali visok društveni položaj a potom ga izgubili, uzeo ju je kao slobodnu ženu i oženio se njom. To se desilo sedme godine po Hidžri, nakon zauzimanja Hajbera.

11. Mejmuna bintu-l-Haris je posljednja žena kojom se Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio. To se desilo krajem sedme godine po Hidžri, prilikom obavljanja tzv. *Naknadne umre* ('*Umretu-l-kada*').²³

Evidentno je, dakle, da je većina supruga Allahovog Poslanika živjela znatno duže od njega. Na taj način one su bile u prilici da daju veliki doprinos u širenju islamskog poziva i

---

²³ Vidjeti: El-Mubarekfuri, *Er-Rehiku-l-mahtum*, str. 473-474. Usporediti sa: *Zapečaćeni džennetski napitak*, str. 431-432.

edukaciji mnogih muslimanskih naraštaja. Poznati učenjak i biograf Ibn Hadžer el-‘Askalani navodi da su Poslanikove supruge umrle u sljedećim godinama po Hidžri: Aiša – 57., Sevda – 55., Hafsa – 45., Ummu Seleme – 62., Džuvejrija – 50., Remla bint Ebu Sufjan (Ummu Habiba) – 42. ili 44., Zejneb bint Džahš – 20., Safijja bint Huzejj – 36., Mejmuna bintu-l-Haris 51. godine po Hidžri.²⁴

Umjesto zaključka

Na osnovu iznesenih podataka koji su zabilježeni u relevantnoj historijskoj literaturi, jasno je da Poslanikovo vižestvo imalo mnogo dublji smisao od pukog fizičkog zadovoljenja. Zapravo, tvrdnja da se Poslanik oženio tolikim brojem žena kako bi zadovoljio svoje seksualne potrebe nema nikakvog smisla jer je on svoju mladost proveo u okrilju jedne žene, hazreti Hatidže, koja je još bila starija od njega punih petnaest godina.

Takvu tvrdnju, koja izaziva gnušanje muslimana, demantovali su i nepristrasni nemuslimanski intelektualni krugovi. U tom pogledu Ana Bizant (Annie Besant), autorica poznatog djela *The Life and Teachings of Muhammad* (Muhammedov život i naučavanje), napisala je veoma lijepe misli, koje ovdje navodimo umjesto zaključka:

"Nemoguće je život i lik velikog arapskog vjerovjesnika proučiti i shvatiti kako je taj vjerovjesnik živio, kako je ljude poučavao, a ne osjetiti poštovanje prema tom velikom vjerovjesniku, jednom od najvećih poslanika. Iako ću ja u sklopu onoga što želim ispričati, možda izložiti i nešto što je mnogima poznato, svaki put kad čitam nešto u vezi s tim, iznova osjetim dodatno poštovanje spram tog velikog arapskog učitelja.

Može li neko reći da se čovjek u naponu snage, u dvadeset i petoj godini života, oženi ženom mnogo starijom od sebe, bude joj odan tokom dvadeset pet godina, sve do svoje pedesete godine, do vremena kad kod žene presahnu tjelesne pobude, pa se tek, nakon svega, oženi radi zadovoljenja tjelesnih potreba, a da u tome nema životne mudrosti!? Ukoliko se obrati pažnja na žene kojima se on oženio, nije teško uočiti da je svaka od njih bila razlog ulaska u neki savez za dobro njegovih sljedbenika i vjere, ili uporište za

---

PT²⁴ TPVidjeti: Ibn Hadžer el-‘Askalani, *Takribu-t-Tehzib*, poglavlje o ženama (*Babu-n-nisa'*), II, str. 628-685.

ostvarenje nečega što je koristilo njegovim prijateljima, ili je ženi koju je ženio bila jako potrebna zaštita."²⁵

LITERATURA

- Muhammed Rewwas Qal'ahdži: *Ličnost posljednjeg Allahovog Poslanika*, s arapskog preveli Safvet Halilović i Mehmed Kico, Sarajevo-Zenica, 2006.
- Muhammed 'Ali es-Sabuni: *Tefsiru ajati-l-ahkam*, Daru-s-sabuni, bez mjesta i godine izdanja.
- Dr. Mustafa es-Siba'i: *Žena između šerijatskog i svjetovnog prava*, prevela grupa prevodilaca, Zenica, 2004.
- Se'id Harun 'Ašur: *Nisa'u-n-nebijji, sjerun ve kadaja*, Mektebetu-l-adab, Kairo, 1996.
- El-Buhari: *Sahihu-l-Buhari* (s Ibn Hadžerovim komentarom *Fethu-l-Bari*), Daru-r-rejjan li-t-turas, drugo izdanje, Kairo, 1987.
- Muslim: *Sahih Muslim* (sa Nevevijevim komentarom), Daru-l-fijha', Damask i Saad Suubbar, Rijad, bez godine izdanja.
- Et-Tirmizi: *Sunen*, Daru-l-hadis, Kairo, bez godine izdanja.
- Ibn Hišam: *Poslanikov životopis*, s arapskog preveo Mustafa Prljača, Bemust, Sarajevo, 1998.
- Safijjurahman el-Mubarekfuri: *Er-Rehiku-l-mahtum*, Džem'ijjetu ihjai-t-turasi-l-islami, Kuvajt, 1994.
- Safijjurahman el-Mubarekfuri: *Zapečaćeni džennetski napitak*, s arapskog prevela Subhija Hadžimejlić-Skenderović, Sarajevo, 2001.
- Safvet Halilović, *Sira – Životopis posljednjeg Allahovog Poslanika*, Zenica-Novi Pazar, 2007.
- Ibn Hadžer el-'Askalani: *El-Isabe fi temjizi-s-sahabe*, Daru-l-kitabi-l-'arebi, Bejrut, bez godine izdanja.
- Ibn Hadžer el-'Askalani, *Takribu-t-Tehzib*, Darul-l-kutubi-l-'ilmijje, Bejrut, 1993.
- Ibn Abdalberr: *El-Isti'ab fi ma'rifeti-l-ashab* (štampano na marginama djela *El-Isabe fi temjizi-s-sahabe*), Daru-l-kitabi-l-'arebi, Bejrut, bez godine izdanja.
- Muhammed Muveffek Sulejme: *Kčerke Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*, Novi Pazar, 2004.

---

²⁵ Annie Besant, *The Life and Teachings of Muhammad*, Madras, 1932., str. 4.

Muhammed Se'id Ramadan el-Buti: *Hazreti Aiša, majka pravovjernih*, prevela grupa prevodilaca, Munchen, 2001.

Enes Karić: *Muhammed, a.s., važniji aspekti ljudskog posvjedočavanja njegova života i djela*, pogovor bosanskom izdanju Ibn Hišamove *Sire* (Poslanikov životopis), Bemust, Sarajevo, 1998.

Annie Besant: *The Life and Teachings of Muhammad*, Madras, 1932.

Hamid Tahir: *Islam između istine i optužbe*, s arapskog preveo prof. dr. Omer Nakičević, Sarajevo, 2004.

الأستاذ الدكتور صفوت خليلوفيتش*

زَوَّجَاتُ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

خلاصة البحث

تَحَدَّثُ تِلْ زَوَّجَاتُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّرَاثِ الْإِسْلَامِيِّ مَكَانَةً خَاصَّةً ، فَ هُنَّ بِنَصِّ الْقُرْآنِ « أُمَّهَاتُ الْمُؤْمِنِينَ » كَمَا جَاءَ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى : « النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ » ، وَبَعْدَ وِفَاتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَجُوزُ لِهِنَّ الزَّوْجُ ، وَفِي هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ وَرَدَ إِجْمَاعُ عُلَمَاءِ الْأُمَّةِ . وَمِمَّا لَا شَكَّ فِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَتَزَوَّجْ بِأَكْثَرِ مِنْ امْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْ أَجْلِ إِشْبَاعِ غَرَائِزِ الْجَسَدِ ، وَإِنَّمَا هُنَاكَ أَسْبَابٌ أُخْرَى هَامَةٌ دَعَتْهُ لِتَعَدُّدِ الزَّوْجَاتِ . وَالَّذِينَ يَتَّهَمُونَ الرَّسُولَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَنَّهُ قَصَدَ بِذَلِكَ نَيْلَ الْمُتَعَةِ الْجَسَدِيَّةِ ، فَجَدِيرٌ بِأَنْ نَذَكِّرَهُمْ بِحَقَائِقِ عِلْمِيَّةٍ وَتَارِيخِيَّةٍ تَالِيَةِ :

أولاً : كان في وَسْعِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لو كان يريد ذلك - أن يختار لنفسه أجمَلَ نساءِ الْعَرَبِ ، فَقَدْ ثَبَتَ تَارِيخِيًّا بِأَنَّ مُشْرِكِي قُرَيْشٍ عَرَضُوا عَلَيْهِ ذَلِكَ وَلَكِنَّهُ لَمْ يَقْبَلْهُ ، بَلْ عَاشَ مَعَ امْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ - وَهِيَ السَّيِّدَةُ خَدِيجَةُ

* أستاذ التفسير وعلوم القرآن والسيرة النبوية في كلية التربية الإسلامية في جامعة زينبنا - البوسنة والهرسك .

رضي الله عنها - رُبْعَ قَرْنٍ ، وهي أكبر منه بخمسة عشر عاماً . ومن المعروف أن المرأة الوحيدة التي تزوجها النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وهي بَكْرٌ هي السيدة عائشة رضي الله عنها ، وبقية نساته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ متزوجات من قبل ، وهذا إن دلَّ على شيءٍ فإنما يدلُّ على أن هناك أسباباً دينية واجتماعية وسياسية أراد النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تحقيقها بتلك الزيجات .

ثانياً : من الثابت تاريخياً أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قضى شبابه في مكة وقد عُرف في هذه الفترة ، أي قبل العثة ، بسُمُو الأخلاق والبعد عن كلِّ ما يمكن أن يسيئ إلى درجة أنه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لُقِّبَ بـ . « الصادق » و« الأمين » ، وفي هذا يتفق جميع الباحثين ، المسلمين وغير المسلمين . وهذا يدل على أنه كان يرمي بتعدد زوجاته فيما بعد تحقيق أهداف إنسانية رفيعة المستوى .

ثالثاً : عاش النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مع امرأة واحدة ، وهي السيدة خديجة رضي الله عنها ، معظم حياته الزوجية ، أي من السن الخامسة والعشرين حتى بلوغه خمسين ، ولا يخفى أن هذه الفترة في حياة الإنسان هي الفترة التي يكون فيها الإنسان قوياً ونشطاً وبعد ذلك يبدأ وقتُ الشَّيْخُوخَةِ وكِبَرِ السِّنِّ ، وفي ذلك دليلٌ آخر على أنه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لم يقصد بتعددته نيلَ المتعة الجسدية فَحَسَبَ .

وفي هذا البحث يُلقِي الباحث مزيداً من الضوء على موضوع تعدد زوجاته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مبيِّناً الأسباب الحقيقية التي دَعَتْهُ بِأَنْ يَتَزَوَّجَ بِكُلِّ امْرَأَةٍ سَمَّاهَا القرآن الكريم بـ . « أم المؤمنين » .

PROPHET'S WIVES (UMMEHATU-L-MU'MININ)

Summary

The wives of Allah's Messenger s.a.w.s. have a special place and treatment in Islamic tradition. According to the Qur'an they are Umehatu-l-mu'minin (Mothers of the believers): "The Prophet is closer to the believers than their own selves, and his wives are their mothers." (El-Ahzab).

The Prophet's wives had a specific treatment after his death too: they were not allowed to remarry. In terms of this issue all Islamic scholars reached consensus.

Undoubtedly, Allah's Messenger s.a.w.s. did not choose polygamy to satisfy his passion. Those who still say that the passion was his reason for polygamy should be reminded of the following historically undisputable facts:

Firstly, the Prophet s.a.w.s. could have chosen the most beautiful young girls for his wives and provide himself with a great physical pleasure. However, he did not do such a thing: the only virgin he married was Aisha r.a., all the others were had been married before and most of them were middle-aged. This undoubtedly proves that satisfying physical needs was secondary in the Prophet's life while fulfilling high moral demands was his priority. That way the Prophet, s.a.w.s., affirmed the highest human values. This can be proved by an insight into special reasons for marriage regarding each wife. It is obvious that reaching physical pleasure was never the Prophet's ultimate aim.

Secondly, it is a well-known fact that the Prophet grew up in Mekkah, living honorable and unblemished life. Both Muslims and non-Muslims scholars agree on this matter. Even then high-moral characteristics were a part of his personality and his nicknames were Es-Sadik (he who always tells the truth) and El-Emin (trustworthy). The Prophet's biographers noted that, at the time when Mekkah youth enjoyed wine, gambling and fornication, the Prophet kept himself far away from those vices.

Thirdly, the Prophet, s.a.w.s., was married to a woman when he was twenty five and spent most of his life with her (he was fifty when she died). He was married to hazreti Hatija for twenty five years. She was fifteen years older. Only after her death, in his sixties he decided to have more wives.

The above facts, written in the relevant historic literature, undoubtedly show that the Prophet's polygamy had much deeper sense than a pure physical satisfaction.

This paper, in short, discusses the wives of the last Allah's Messenger who have Umm-l-mu'minin (Mother of the believers) as well as the reasons that made the Prophet, s.a.w.s., to marry more wives.